

Applying the "Sweet-Talking Community Checkpoint (Positive Communication Community Checkpoint)" Strategy to Promote Helmet Use in Sisaket Province: Lessons Learned and Policy Recommendations

Chayanin Grittiyachote, Prempreet Chawanoraset, Supaporn Thasanapong,
Anuphan Suwanphan, Prasit Boonsaner

Lower Northeastern Provincial Road Safety Technical Support Program, Thailand

E-mail: dr.chayanin@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-9272-0633>

E-mail: pookprempree@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-3770-5886>

E-mail: supaploy1@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-3770-5886>

E-mail: phanssk@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3913-9551>

E-mail: Prasit33250@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-0059-8135>

Received 29/04/2024

Revised 06/05/2024

Accepted 10/07/2024

Abstract

Background and Aims: The helmet-wearing rate among motorcycle riders in Sisaket province was low, especially among passengers. This study aimed to 1) analyze the success factors, challenges, and lessons learned from the implementation of the "Sweet-Talking Community Checkpoint" strategy in the area through the collection and synthesis of relevant documents and field observations, 2) evaluate the effect of the "Sweet-Talking Community Checkpoint" strategy on promoting helmet use among motorcycle riders in Sisaket province by considering the helmet-wearing rates of drivers and passengers in each district, and 3) propose policy recommendations for scaling up and improving the effectiveness and sustainability of the "Sweet-Talking Community Checkpoint" strategy, as well as its application in promoting other road safety behaviors.

Methodology: This study employed qualitative research methods. Data were collected from relevant documents, including performance reports, and guidelines, and through participatory observations during field visits to support the implementation of community checkpoints. The obtained data were analyzed using content analysis to summarize key issues.

Results: The study found that the helmet-wearing rate among motorcycle riders in Sisaket province remained low, particularly among passengers (36.6% for drivers and 21.5% for passengers), with significant differences between districts. Key factors contributing to the success

[231]

Citation:

Grittiyachote, C., Chawanoraset, P., Thasanapong, S., Suwanphan, A., Boonsaner, P. (2024). Applying the "Sweet-Talking Community Checkpoint (Positive Communication Community Checkpoint)" Strategy to Promote Helmet Use in Sisaket Province: Lessons Learned and Policy Recommendations. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4 (5), 231-244; DOI: <https://doi.org/10.60027/iarij.2024.277424>

of the "Sweet-Talking Community Checkpoint" measures included community participation, diverse communication strategies, the establishment of leaders and volunteer networks, and continuous reinforcement by the Governor of Sisaket province and his team. However, there were challenges in maintaining long-term motivation, changing traditional values, and ensuring the continuity of campaign activities.

Conclusion: The "Sweet-Talking Community Checkpoint" strategy was an effective tool for promoting helmet use in the area. The implementation should be expanded and extended in the long term, focusing on promoting community participation, using diverse communication strategies, and establishing a mechanism for continuous reinforcement. Additionally, special attention should be given to the passenger group, and the strategy should be expanded to address other risk behaviors related to road safety.

Keywords: Sweet-Talking Community Checkpoint, Helmet Use, Community Participation, Road Safety, Sisaket Province

การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ “ด่านชุมชนปากหวาน” เพื่อส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยใน จังหวัดศรีสะเกษ: บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชญาณีน กฤติยะโชติ, เปรมปรีดิ์ ขวณะนรเศรษฐ์, สุภาภรณ์ ทศนพวงศ์, อนุพันธ์ สุวรรณพันธ์, ประสิทธิ์ บุญเสนอ

แผนงานสนับสนุนการป้องกันอุบัติเหตุจราจรระดับจังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ซ้อนท้าย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ข้อท้าทาย และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานด่านชุมชนปากหวานในพื้นที่ ผ่านการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์ในพื้นที่ 2) ประเมินผลของการนำกลยุทธ์ “ด่านชุมชนปากหวาน” มาใช้ในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยพิจารณาจากอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้ายในแต่ละอำเภอ และ 3) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขยายผลและพัฒนากลยุทธ์ด้านชุมชนปากหวานให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนมากขึ้น รวมถึงการประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยทางถนนด้านอื่นๆ

ระเบียบวิธีวิจัย: การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสรุปผลการดำเนินงาน แนวทางการปฏิบัติ และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการลงพื้นที่เยี่ยมติดตามเสริมพลังการดำเนินงานด่านชุมชน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ

ผลการศึกษา: การศึกษานี้พบว่าอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในจังหวัดศรีสะเกษยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ซ้อนท้าย (ผู้ขับขี่ร้อยละ 36.6, ผู้ซ้อนท้ายร้อยละ 21.5) และมีความแตกต่างระหว่างอำเภออย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของมาตรการด่านชุมชนปากหวาน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย การสร้างแกนนำและเครือข่ายอาสาสมัคร และการติดตามเสริมพลังโดยผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษและคณะ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อท้าทายด้านการรักษาแรงจูงใจระยะยาว การปรับเปลี่ยนค่านิยม และความต่อเนื่องของกิจกรรมรณรงค์

สรุปผล: กลยุทธ์ด่านชุมชนปากหวานเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในพื้นที่ ควรมีการขยายผลและต่อยอดการดำเนินงานในระยะยาว โดยเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชน การใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย และการสร้างกลไกการติดตามเสริมพลังอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ซ้อนท้ายเป็นพิเศษ และขยายผลไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางถนน

คำสำคัญ: ด่านชุมชนปากหวาน; การสวมหมวกนิรภัย; การมีส่วนร่วมของชุมชน; ความปลอดภัยทางถนน; จังหวัดศรีสะเกษ

บทนำ

การสวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่รถจักรยานยนต์ถือเป็นมาตรการที่สำคัญในการลดความเสี่ยงและความรุนแรงจากการบาดเจ็บเมื่อเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน อย่างไรก็ตาม อัตราการสวมหมวกนิรภัยในประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ทางไกลหรือชนบท จึงมีความพยายามในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่หนึ่งที่ประสบปัญหาการสวมหมวกนิรภัยในระดับที่น่าเป็นห่วง โดยมีอัตราการสวมหมวกนิรภัยค่อนข้างต่ำในหลายอำเภอ จากข้อมูลพบว่า อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 36.6% ส่วนผู้ซ้อนท้ายมีค่าเฉลี่ยเพียง 21.5% ซึ่งถือว่าต่ำมาก (ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัดศรีสะเกษ, 2567) ด้วยเหตุนี้ จังหวัดศรีสะเกษจึงได้มีความพยายามประยุกต์ใช้กลยุทธ์ “ด้านชุมชนปากหวาน” ซึ่งเป็นเครื่องมือบังคับเชิงบวกในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในพื้นที่

กลยุทธ์ “ด้านชุมชนปากหวาน” เน้นการใช้การสื่อสารและการเตือนด้วยความหวังดี เพื่อกระตุ้นให้ผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้ายมีพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยมากขึ้น โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างเครือข่ายแกนนำด้านความปลอดภัยทางถนนในพื้นที่ ผลจากการนำร่องใช้มาตรการดังกล่าวในตำบลกุดเสลา อำเภอกันทรลักษณ์ ในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา พบว่าไม่มีอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์เกิดขึ้นเลย จึงได้มีการขยายผลการดำเนินงานไปยัง 216 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมทั้งการอบรมแกนนำ การเก็บข้อมูลการสวมหมวกนิรภัย และการลงพื้นที่ติดตามเสริมพลังโดยผู้ว่าราชการจังหวัด

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินงานและการลงพื้นที่ พบว่ายังมีความแตกต่างของอัตราการสวมหมวกนิรภัยในแต่ละพื้นที่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะผู้ซ้อนท้ายที่มีอัตราต่ำกว่า 20% ถึง 10 อำเภอ ส่วนผู้ขับขี่มีเพียง 2 อำเภอที่มีอัตราสูงกว่า 50% บทเรียนสำคัญจากการประยุกต์ใช้ด้านปากหวาน คือ การสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน การใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย การสร้างแกนนำและเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงการติดตามเสริมพลังเป็นระยะ

บทความนี้นำเสนอสถานการณ์และแนวทางการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ “ด้านชุมชนปากหวาน” ในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยของจังหวัดศรีสะเกษ พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลอัตราการสวมหมวกนิรภัย บทเรียน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมความปลอดภัยทางถนนในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ข้อท้าทาย และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานในพื้นที่ ผ่านการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสังเกตการณ์ในพื้นที่

2. เพื่อประเมินผลของการนำกลยุทธ์ “ด้านชุมชนปากหวาน” มาใช้ในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยพิจารณาจากอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้ายในแต่ละอำเภอ

3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขยายผลและพัฒนากลยุทธ์ด้านชุมชนปากหวานให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนมากขึ้น รวมถึงการประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยทางถนนด้านอื่นๆ

นิยามศัพท์

1. ด้านชุมชนปากหวาน หมายถึง จุดตรวจหรือด่านที่ตั้งขึ้นและดำเนินการโดยชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัย โดยใช้วิธีการพูดคุยตักเตือนด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ให้เหตุผล และแสดงความห่วงใยต่อความปลอดภัยของผู้ถูกตรวจ แทนการใช้วิธีการจับผิดหรือลงโทษ

2. อัตราการสวมหมวกนิรภัย หมายถึง ร้อยละของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ ทั้งผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้าย ที่สวมหมวกนิรภัยขณะขับขี่หรือโดยสารรถจักรยานยนต์ เปรียบเทียบกับจำนวนผู้ใช้รถจักรยานยนต์ทั้งหมดในช่วงเวลาที่สำรวจ

3. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง กระบวนการที่สมาชิกในชุมชน ทั้งผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป เข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนของตนเอง

4. ความปลอดภัยทางถนน หมายถึง การป้องกันและลดความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุทางถนน การบาดเจ็บ และการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ใช้รถใช้ถนน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางถนนและยานพาหนะให้มีความปลอดภัย รวมถึงการพัฒนาระบบการตอบสนองหลังเกิดอุบัติเหตุที่มีประสิทธิภาพ

5. กลยุทธ์การสื่อสาร หมายถึง วิธีการและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเรื่องการสวมหมวกนิรภัย ได้แก่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ การจัดกิจกรรมในชุมชน การสื่อสารผ่านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

ขอบเขตการศึกษา

1. **ขอบเขตเชิงพื้นที่:** การศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ครอบคลุมทั้ง 22 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองศรีสะเกษ ยางชุมน้อย กันทรารมย์ กันทรลักษ์ ขุขันธ์ ไพรบึง ปรังคบุรี

ขุนหาญ ราชสีไศล อุทุมพรพิสัย บึงบูรพ์ ห้วยทับทัน โนนคูณ ศรีรัตนะ น้ำเกลี้ยง วังหิน ภูสิงห์ เมืองจันทร์ เบญจลักษณ์ พุทธิ โพธิ์ศรีสุวรรณ และศิลาลาด

2.ขอบเขตเชิงเนื้อหา: การศึกษานี้ครอบคลุมประเด็นสำคัญ ดังนี้

2.1 อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในแต่ละอำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งในกลุ่มผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้าย

2.2 การดำเนินงานมาตรการด้านชุมชนปากหวาน ครอบคลุมแนวทางการดำเนินงาน กระบวนการขั้นตอน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.3 ปัจจัยความสำเร็จ ข้อท้าทาย และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

2.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขยายผลและพัฒนากลยุทธ์ด้านชุมชนปากหวานให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืนมากขึ้น

3.ขอบเขตเชิงประชากร: ประชากรในการศึกษานี้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งผู้ขับขี่และผู้ซ้อนท้าย ที่ได้รับการสำรวจอัตราการสวมหมวกนิรภัย

3.2 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครที่เข้าร่วมปฏิบัติงานด้าน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุน เช่น สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ อปท.

3.3 ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษและคณะ ในฐานะผู้ติดตามเสริมพลังการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ “ด้านชุมชนปากหวาน” เพื่อส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในจังหวัดศรีสะเกษ: บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานการณ์และความสำคัญของปัญหาอุบัติเหตุทางถนนและการสวมหมวกนิรภัย

อุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุการเสียชีวิตและบาดเจ็บที่สำคัญของประชากรทั่วโลก (WHO, 2018) ในประเทศไทย อุบัติเหตุทางถนนเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ การสวมหมวกนิรภัยเป็นมาตรการที่มีประสิทธิผลในการลดความรุนแรงของการบาดเจ็บทางศีรษะและการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ (Fong et al., 2015; Sasser et al., 2020) อย่างไรก็ตาม อัตราการสวมหมวกนิรภัยในประเทศไทยยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและในกลุ่มผู้ซ้อนท้าย (มูลนิธิไทยโรดส์, 2563)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัย

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยมีหลายประการ ทั้งปัจจัยระดับบุคคล เช่น ความรู้ ทัศนคติ และการรับรู้ความเสี่ยง (Ratanavaraha & Jomnonkwao, 2013) ปัจจัยระดับสังคม เช่น การบังคับใช้กฎหมาย บรรทัดฐานทางสังคม และการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน (Xuequn et al., 2011) และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพอากาศและการออกแบบถนน (Papadakaki et al., 2013)

3. การส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลในการเพิ่มอัตราการสวมหมวกนิรภัยและลดอุบัติเหตุทางถนน (Passmore et al., 2010; Gupta et al., 2014) โดยอาศัยการสร้างความตระหนัก การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ผ่านการให้ความรู้ การณรงค์ประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมในชุมชน ควบคู่ไปกับการสร้างแกนนำและเครือข่ายในชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน (Sood et al., 2020)

4. การประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย

การประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันโรค (Protection Motivation Theory) และทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ในการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย สามารถช่วยให้กลยุทธ์มีประสิทธิผลมากขึ้น (Haqverdi et al., 2015; Lajunen & Räsänen, 2004) โดยมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจและพฤติกรรม ผ่านการส่งเสริมการรับรู้ความเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประสิทธิผลของการตอบสนอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

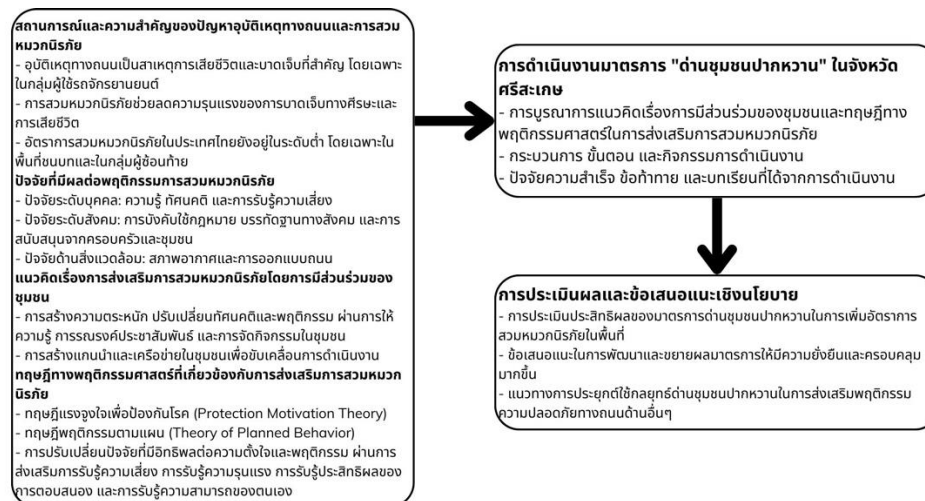
จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ร่วมกับการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ เป็นแนวทางที่น่าจะมีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาอัตราการสวมหมวกนิรภัยที่ต่ำในพื้นที่ชนบทและในกลุ่มเปราะบาง การศึกษานี้จะช่วยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการนำแนวคิดดังกล่าวมาปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยจะวิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ ข้อท้าทาย และบทเรียนที่ได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดการศึกษา

กรอบแนวคิดการศึกษา พัฒนาจากการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ 1) สถานการณ์และความสำคัญของปัญหาอุบัติเหตุทางถนนและการสวมหมวกนิรภัย 2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัย 3) แนวคิดเรื่องการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย

กรอบแนวคิดการศึกษานี้ จึงเป็นการนำแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ “ด้านชุมชนปากหวาน” เพื่อส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นจุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจและสกัดบทเรียนสำคัญ เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนต่อไป ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ระเบียบวิธีศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานสรุปผลการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน และแนวทางการปฏิบัติงาน

1.2 ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการลงพื้นที่เยี่ยมติดตามเสริมพลังการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานในจังหวัดศรีสะเกษ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 รวบรวมและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และบทเรียนที่ได้จากมาตรการด้านชุมชนปากหวาน

2.2 ลงพื้นที่เยี่ยมติดตามเสริมพลังการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน พร้อมทั้งสังเกตและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์จริง ปัจจัยความสำเร็จ และข้อท้าทายในการดำเนินงาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในการจัดหมวดหมู่และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และการสังเกต โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 3.1 จัดระเบียบและถอดความข้อมูลจากเอกสารและบันทึกการสังเกต
- 3.2 กำหนดรหัส (Coding) และจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา
- 3.3 สรุปและสังเคราะห์ประเด็นสำคัญที่พบ เพื่อตอบคำถามการวิจัย
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

เพื่อให้ผลการศึกษามีความน่าเชื่อถือ ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อยืนยันความสอดคล้องของข้อค้นพบ

การศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการด้านชุมชนปากหวานในบริบทของจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีมุ่งประเมินผลของการดำเนินงานในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย และสังเคราะห์บทเรียนสำคัญที่ได้จากการดำเนินงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขยายผลและพัฒนามาตรการนี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษา

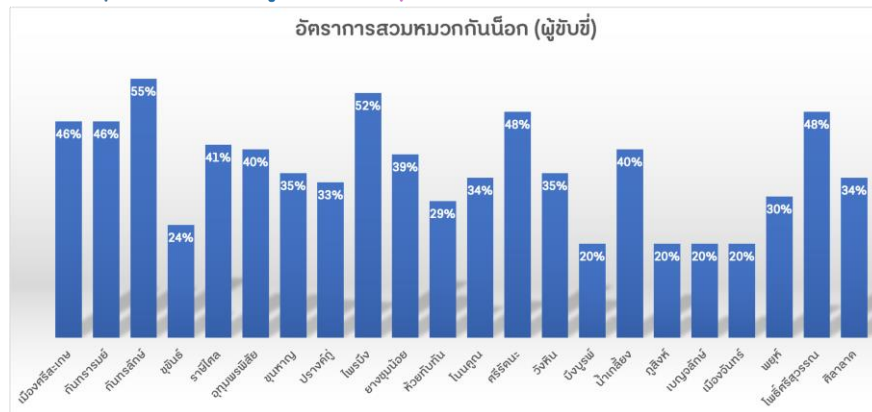
จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการลงพื้นที่เยี่ยมติดตามเสริมพลังการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สถานการณ์การสวมหมวกนิรภัยในพื้นที่ศึกษา

อัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ใช้รถจักรยานยนต์ในจังหวัดศรีสะเกษยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ซ้อนท้าย ข้อมูลจากรายงานสรุปผลการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานชี้ให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยอัตราการสวมหมวกนิรภัยของผู้ขับขี่อยู่ที่ร้อยละ 36.6 ในขณะที่ผู้ซ้อนท้ายมีอัตราเพียงร้อยละ 21.5 นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างของอัตราการสวมหมวกนิรภัยในแต่ละอำเภออย่างมีนัยสำคัญ ตั้งแต่ร้อยละ 20 ถึง 55 ในกลุ่มผู้ขับขี่ และร้อยละ 2 ถึง 42 ในกลุ่มผู้ซ้อนท้าย ดังแผนภาพที่ 2 และ แผนภาพที่ 3

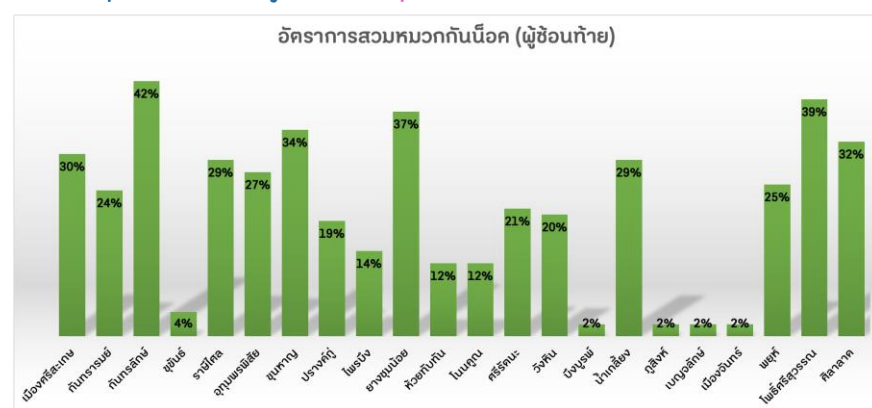
สรุปผลการเก็บข้อมูลจาก “ด่านชุมชนปากหวาน” วันที่ 11-17 เมษายน 2567

แผนภาพที่ 2 แสดงผลการเก็บข้อมูลการสวมหมวกนิรภัย (ผู้ขับขี่)

สรุปผลการเก็บข้อมูลจาก “ด่านชุมชนปากหวาน” วันที่ 11-17 เมษายน 2567

แผนภาพที่ 3 แสดงผลการเก็บข้อมูลการสวมหมวกนิรภัย (ผู้ซ้อนท้าย)

2. ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน

2.1 การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัคร และประชาชน ในการร่วมกันขับเคลื่อนมาตรการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย

2.2 การใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่หลากหลาย ทั้งการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้ และการจัดกิจกรรมในชุมชน ควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน

2.3 การสร้างแกนนำและเครือข่ายอาสาสมัครในการรณรงค์ส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในชุมชน ช่วยแบ่งเบาภาระของเจ้าหน้าที่ และเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

2.4 การติดตามเสริมพลังการดำเนินงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะอย่างต่อเนื่อง ช่วยกระตุ้นและสนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการในพื้นที่

[240]

Citation:

Grittayachote, C., Chawanoraset, P., Thasanapong, S., Suwanphan, A., Boonsaner, P. (2024). Applying the "Sweet-Talking Community Checkpoint (Positive Communication Community Checkpoint)" Strategy to Promote Helmet Use in Sisaket Province: Lessons Learned and Policy Recommendations. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4 (5), 231-244; DOI: <https://doi.org/10.60027/iarij.2024.277424>

3. ข้อท้าทายในการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวาน

3.1 การรักษาแรงจูงใจและความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครในระยะยาว

3.2 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและความเชื่อดั้งเดิมของคนบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ที่ยังไม่เห็นความจำเป็นของการสวมหมวกนิรภัย

3.3 การขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมรณรงค์นอกเหนือจากการตั้งด่านชุมชนปากหวาน

4. ข้อค้นพบและข้อสังเกตจากการลงพื้นที่ติดตาม

4.1 อัตราการสวมหมวกนิรภัยโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ซ้อนท้ายยังอยู่ในระดับต่ำ ควรมีมาตรการเฉพาะที่เน้นกลุ่มเป้าหมายนี้

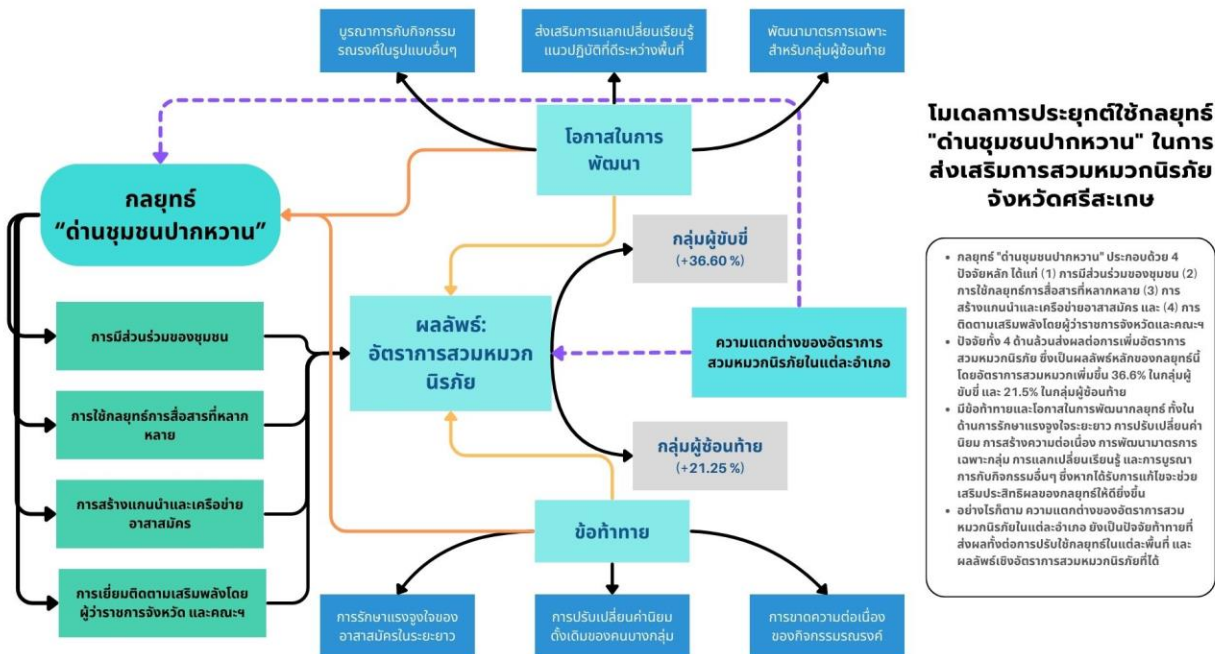
4.2 ความแตกต่างของอัตราการสวมหมวกนิรภัยในแต่ละอำเภอสูง สะท้อนถึงความเข้มข้นและประสิทธิภาพในการดำเนินมาตรการที่แตกต่างกัน

4.3 ควรมีการบูรณาการการดำเนินงานด้านชุมชนปากหวานเข้ากับกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของมาตรการด้านชุมชนปากหวานในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัย โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสื่อสารในเชิงบวก อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในการรักษาความต่อเนื่องของการดำเนินงานและการปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนบางกลุ่ม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากลยุทธ์ให้ครอบคลุมและเข้มข้นมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีอัตราการสวมหมวกนิรภัยต่ำ และในกลุ่มผู้ซ้อนท้ายซึ่งมีความเสี่ยงสูง

จากผลการศึกษาดังกล่าว สามารถสังเคราะห์เป็น Model การประยุกต์ใช้กลยุทธ์ "ด้านชุมชนปากหวาน" ในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยจังหวัดศรีสะเกษ ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 โมเดลการประยุกต์ใช้กลยุทธ์ "ด้านชุมชนปากหวาน" ในการส่งเสริมหมวกนิรภัยจังหวัดศรีสะเกษ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลมาตรการด้านชุมชนปากหวานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อใช้ในการกำกับติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลลัพธ์ และสะท้อนบทเรียนจากการดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงมาตรการอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการปรับใช้มาตรการด้านชุมชนปากหวานในบริบทของพื้นที่ที่มีความแตกต่างหลากหลาย เช่น พื้นที่เมือง พื้นที่ชนบท และพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมเฉพาะ เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน และพัฒนาแนวทางการปรับใช้ให้สอดคล้องกับแต่ละบริบท

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการขยายผลมาตรการด้านชุมชนปากหวานไปสู่การส่งเสริมพฤติกรรมความปลอดภัยทางถนนด้านอื่นๆ เช่น การลดพฤติกรรมดื่มแล้วขับ การใช้เข็มขัดนิรภัย และการลดความเร็วในการขับขี่ โดยอาศัยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสื่อสารเชิงบวก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อประเมินประสิทธิผลของมาตรการด้านชุมชนปากหวานในการเพิ่มอัตราการสวมหมวกนิรภัยและลดอุบัติเหตุทางถนน โดยเปรียบเทียบข้อมูลสถิติก่อนและหลังการดำเนินมาตรการในระยะยาว รวมถึงการเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่ไม่ได้ดำเนินมาตรการ เพื่อยืนยันผลลัพธ์เชิงประจักษ์
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยั่งยืนของการดำเนินมาตรการด้านชุมชนปากหวาน เช่น ปัจจัยด้านงบประมาณ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แรงจูงใจของอาสาสมัคร และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในระยะยาว เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่มีความยั่งยืนมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานในด้านชุมชนปากหวานในระยะยาว เช่น การให้ค่าตอบแทน การสร้างการยอมรับทางสังคม และการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เพื่อรักษาความยั่งยืนของการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). แผนปฏิบัติการป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนน ปี พ.ศ. 2563-2565. นนทบุรี: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- มูลนิธิไทยโรดส์. (2563). รายงานสถานการณ์อุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย ปี 2562. กรุงเทพฯ: มูลนิธิไทยโรดส์.
- ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัดศรีสะเกษ, (2567). จังหวัดศรีสะเกษ ประชุมถอดบทเรียนการดำเนินงานป้องกันและลดอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลสงกรานต์ 2567 เพื่อหาแนวทางลดการสูญเสียในครั้งต่อไป. Retrieved from: <https://thainews.prd.go.th/thainews/news/view/289811/?bid=1>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). การสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อและการบาดเจ็บ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- Fong, M.C., Measelle, J.R., Dwyer, J.L., Taylor, Y.K., Mobasser, A., Strong, T.M., & Maitoza, R. (2015). Rates of motorcycle helmet use and reasons for non-use among adults and children in Luang Prabang, Lao People's Democratic Republic. *BMC Public Health*, 15(1), 970.
- Gupta, M., Menon, G.R., Devkar, G., & Thomson, H. (2015). Regulatory and road engineering interventions for preventing road traffic injuries and fatalities among vulnerable road users in low-and middle-income countries: a systematic review. *Systematic Reviews*, 4(1), 1-10.

- Haqverdi, M.Q., Seyedabrishami, S., & Groeger, J.A. (2015). Identifying psychological and socio-economic factors affecting motorcycle helmet use. *Accident Analysis & Prevention*, 85, 102-110.
- Lajunen, T., & Räsänen, M. (2004). Can social psychological models be used to promote bicycle helmet use among teenagers? A comparison of the Health Belief Model, Theory of Planned Behavior, and the Locus of Control. *Journal of Safety Research*, 35(1), 115-123.
- Papadakaki, M., Tzamalouka, G., Orsi, C., Kritikos, A., Morandi, A., Gnardellis, C., & Chliaoutakis, J. (2013). Barriers and facilitators of helmet use in a Greek sample of motorcycle riders: Which evidence? *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 18, 189-198.
- Passmore, J.W., Nguyen, L.H., Nguyen, N.P., & Olivé, J.M. (2010). The formulation and implementation of a national helmet law: a case study from Viet Nam. *Bulletin of the World Health Organization*, 88, 783-787.
- Ratanavaraha, V., & Jomnonkwao, S. (2013). Community participation and behavioral changes to enhance road safety in Thailand. *Transport Policy*, 25, 111-118.
- Sasser, S., Varghese, M., Kellermann, A., & Lormand, J.D. (2005). *Prehospital trauma care systems*. Geneva: World Health Organization.
- Sood, N., Bendavid, E., Mukherji, A., Wagner, Z., Nagpal, S., & Mullen, P. (2014). Government health insurance for people below the poverty line in India: quasi-experimental evaluation of insurance and health outcomes. *BMJ-BRITISH MEDICAL JOURNAL*, 349. DOI 10.1136/bmj.g5114
- World Health Organization. (2018). *Global status report on road safety 2018*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/276462>
- Xuequn, Y., Ke, L., Ivers, R., Du, W., & Senserrick, T. (2011). Prevalence rates of helmet use among motorcycle riders in a developed region in China. *Accident Analysis & Prevention*, 43(1), 214-219.

